

Konferencija „Pravosuđe i privreda 2019.“

Tokom 2019. realizovan je zajednički projekat „Pravosuđe i privreda 2019.“ Ministarstva pravde Republike Srbije i Američke privredne komore u Srbiji. U okviru projekta, održano je šest tematskih okruglih stolova, na kojima su učešće uzeli predsednici i sudije sudova svih nivoa opšte i posebne nadležnosti, kao i predstavnici tužilaštva. Teme o kojima se razgovaralo definisala je privreda, zbog čega je u fokusu bilo razmatranje sudske prakse u oblastima: 1) Radnog prava; 2) Postupka izvršenja i obezbeđenja; 3) Stečaja; 4) Parničnog postupka; 5) Imovinskopravnih odnosa na nepokretnostima; 6) Poreskog postupka.

Na Završnoj konferenciji održanoj 10. decembra 2019. godine, učestvovali su ministar pravde u Vladi Republike Srbije Nela Kuburović, kao i predsednici sudova Jasminka Obućina (Privredni apelacioni sud), Jovan Jovanović (Privredni sud u Beogradu), Tatjana Jeremić (Drugi osnovni sud u Beogradu), i zamenik predsednika Upravnog suda Vesna Lazarević.

Nakon razmatranja pitanja koja je postavila privreda i odgovora koje su dale sudije i tužioci, **kao najvažniji preduslovi za unapređenje poslovnog okruženja identifikovani su:**

- I **Unapređenje efikasnosti pravosuđa;**
- II **Ujednačenost sudske prakse;**
- III **Specijalizacija i edukacija sudija.**

Ministar pravde saglasio se da će zaključke Konferencije detaljno razmotriti, te da će, u skladu sa nadležnostima Ministarstva, preduzeti set mera i aktivnosti za njihovu implementaciju, kroz stvaranje uslova za dalje unapređenje rada pravosuđa.

Predstavnici pravosuđa i privrede saglasili su se da je realizovani projekat pružio značajan doprinos boljem međusobnom razumevanju, te da postoji spremnost i potreba da se ovakav vid saradnje nastavi.

ZAKLJUČCI KONFERENCIJE „PRAVOSUĐE I PRIVREDA 2019.“

I Unapređenje efikasnosti pravosuđa:

1. Digitalizacija u pravosuđu trebalo bi da omogući:

- a. efikasniju dostavu pismena, efikasnije upravljanje dokumentima u okviru suda,
- b. lakši uvid u spise predmeta (strankama u postupku) i
- c. uspostavljanje elektronske baze anonimizovanih sudskih odluka uz mogućnost pretraživanja po ključnoj reči.

- Potrebna je šira promocija koristi od elektronskog vođenja postupka.
- Potrebno je sprovesti analizu neophodnih izmena procesnih propisa, radi omogućavanja elektronskog dostavljanja pismena, korišćenja e-Suda u parničnim postupcima i uvida u elektronske spise predmeta.
- Sistematsko objavljivanje presuda hijerarhijski viših sudova u elektronskoj formi doprinelo bi ne samo efikasnosti, već i ujednačenosti postupanja, i povećalo bi poverenje u pravosuđe.

2. Organizacija rada i podsticaji:

- Konstatovano je da su sudije u značajnoj meri opterećene obavljanjem administrativnih poslova, te da iako se broj sudijskih pomoćnika povećao i u vreme važenja zabrane zapošljavanja, **još uvek nije dostignut standard da na jednog sudiju dolazi najmanje jedan sudijski pomoćnik**. Pored povećanja broja sudijskih pomoćnika, **potrebno je unaprediti i njihov status i karijerni put**.
- Stvaranje adekvatnog **sistema podsticaja za efikasan i kvalitetan rad sudija**, podrazumeva i razmatranje izmena Pravilnika o kriterijumima, merilima, postupku i organima za vrednovanje rada sudija i predsednika sudova, kako bi se povećao raspon ocena, uvela dodatna merila i omogućilo **objektivnije vrednovanje rada sudija**, kao i **mehanizmi i sredstva za nagrađivanje sudija koje ostvaruju veoma dobar rezultat** u svom radu.

II Ujednačenost sudske prakse:

- Tokom nekoliko okruglih stolova, upućivano je na biltene sudske prakse koje izdaju Vrhovni kasacioni sud, Privredni apelacioni sud i Upravni sud, dok određeni sudovi objavljuju pojedine presude na svojim web stranicama. Ipak, čak i kada se nalaze u elektronskoj formi, ovi resursi nisu sistematizovani i jednostavni za pretraživanje. Stoga se **objavljivanje anonimizovanih sudskih odluka, sa obeležavanjem prema osnovama spora i drugim ključnim rečima**, iskristalisalo kao jedan od predloga za unapređenje ujednačenosti sudske prakse. Takođe, **poboljšanja u pisanju obrazloženja presuda i dostupnost tih obrazloženja** povećali bi predvidivost ishoda odlučivanja za privredu i doprinela većem razumevanju rezonovanja sudija.
- Ocenjeno je da je **Sudski poslovnik nedorečen u pogledu granica obaveznosti sudske prakse**, te da **mehanizmi za njeno ujednačavanje na nivou suda nisu dovoljno efikasni**, kao i da nadzor predsednika neposredno višeg suda nad radom nižih sudova može dati određene rezultate u ujednačavanju njihovog postupanja.

III Specijalizacija i edukacija sudija:

Uporedni primeri govore da specijalizacija može da se sprovede **na nivou organizacije sudova** (npr. posebni poreski sudovi) ali može i organizaciono **u okviru samog suda – po većima**, kako je slučaj u Privrednom apelacionom sudu, Privrednom sudu u Beogradu i Vrhovnom kasacionom sudu.

- **Upravni sud nema specijalizaciju**, a imajući u vidu specifičnost određenih materija kojima se bavi (poreska materija, konkurencija i slično), **specijalizaciju na nivou veća (po ugledu na Privredni apelacioni sud) bi trebalo ozbiljno razmotriti**. Ocenjeno je da, kao u slučaju obuka drugim pravosudnim organima, **ne postoji prepreka da obuke sudijama drže lica koja raspolažu užim specijalističkim znanjima i praktičnim iskustvima**, nezavisno od toga da li dolaze iz redova eksperata, akademske zajednice ili zaposlenih u državnim organima, te nezavisno od toga da li se u sudskom postupku mogu pojaviti u svojstvu stranke, pošto je svrha obuka **prenošenje praktičnih znanja i iskustava**, a ne uticaj u pojedinačnom postupku. Zaključeno je da je **neophodna dodatna edukacija specijalizovanih veća** u odnosu na **poreska pitanja, pitanja konkurencije** i slične materije koja zahtevaju specifična znanja.
- Potrebno je da Pravosudna akademija posebnu pažnju posveti organizovanju **obuka iz oblasti procesnih zakona (veštine efikasnog vođenja postupka i dosledne primene Zakona o parničnom postupku)**, kao i **pisanju obrazloženja presuda**.
- Sa aspekata adekvatne implementacije postupaka, neophodne su obuke iz domena **elektronske uprave i elektronskog poslovanja**.